

Filozofska razprava na delo

**DNEVNIK CESARJA MARKA
AVRELIJA**

ŽIVLJENJE

Mark Avrelij se je rodil 26. aprila leta 121 po našem štetju očetu Aniju Veru in materi Domitiji Lukili. Očeta je izgubil že v rani mladosti, tako da ga praktično ni poznal. Pri 17 letih ga je posinovil Antonius Pius, ki je takrat pravkar nastopil na mesto cesarja. Ko je leta 161 Antonius Pius umrl je vladarska oblast prešla v roke Marka Avrelija. Toda Mark je že ob nastopu svoje vlade predlagal svojega adoptivnega brata Lucija za sovladarja. Skupaj sta vladala do 169 do smrti Lucija Vere.

Mark Avrelij ni imel lahkega vladanja. Vseskozi so na ozemlje rimskega cesarstva vdiral barbarska plemena. Tako je Mark velik del svojega vladanja preživel izven Rima na bojiščih proti barbarom. Cesar Mark Avrelij je zaradi bolezni umrl pomladi leta 180.

FILOZOFIJA

Mark Avrelij je že zgodaj začutil ljubezen do filozofije. Zgledoval se je po vseh grških filozofski smereh, najbolj pa je nanj vplival stoicizem. Vendar pa se v določenih značilnostih od stoe tudi močno razlikuje. Pri njem strogost do sebe ostane, strogost do drugih (kar je značilno za stoiško filozofijo) pa je odpadla in na njeno mesto pride človeška altruistična dobrot. Njegova filozofija ne raste iz knjig ampak iz življenja. Mark Avrelij je živel v skladu s svojo filozofijo, je živel svojo filozofijo. Zaradi spoštovanja do grške filozofije je tudi Dnevnik napisal v grškem jeziku, kar je za takratne pisce velika redkost.

Stoiki delijo filozofijo na 3 velike veje: logiko, fiziko in etiko. Mark Avrelij se v glavnem ukvarja le z etiko (nekaj tudi s fiziko – kozmos). Da pridemo do sreče moramo živeti v skladu z naravo. Etika poudarja tudi enakost in povezanost (tudi odvisnost) vseh ljudi.

DNEVNIK CESARJA MARKA AVRELIJA

Delo Dnevnik cesarja Marka Avrelija (*Ta eis Heauton*) je zgrajeno iz 12 knjig. Po zgradbi ima obliko dnevnika. Z izjemo 1. knjige, ki je nastala ločeno od ostalih, delo nima preišljene kompozicije. To potrjuje domneve, da je Mark Avrelij to delo pisal na vojnih pohodih po srednji Evropi. Značilnost dela je, da je vsak odstavek zaključena celota in ni odvisen od odstavka prej in kasneje.

Delo se začne z uvodno pesnitvijo *Himnos Zeusu* (*Himna Zeusu*). V njej hvali Zeusovo mogočnost in veličino. Taka pesniška oblika (himna s heksametrom kot značilnim verzom) je veljala pri stoikih za najčistejšo pesniško obliko, zato so jo avtorji pogosto uporabljali. Mark Avrelij sicer ni bil najboljši pesnik, vendar bistvo pa je z njo le povedal.

1. knjiga se od preostalih močno razlikuje, saj v njej ne opisuje svoje filozofije. V 1. knjigi se zahvali vsem, ki so imeli pomembno vlogo v njegovem življenju, predvsem pri njegovi izobrazbi. Pri vsaki osebi našteje nekaj lastnosti, ki so mu jih le-te posredovale. Tako lahko že na začetku dobimo približno sliko o Markovem življenju in tudi njegovi filozofiji. Osrednjo mesto je Mark namenil svojemu »očetu«, kot ga sam poimenuje. V bistvu je s tem mislil na cesarja Antoniusa Piusa. Že s poimenovanjem kaže, koliko mu je pomenil. Po njegovem vzoru je kasneje Mark deloval na prestolu. Antoniusova načela je ponotranjil in jih vključil v svojo filozofijo.

Najpomembnejša vprašanja knjige:

- **vesoljstvo/svet** □ Ves svet je urejena celota, v kateri naključij ni. Svet je eno samo bitje z eno samo dušo. Vse stvari so si preko tega enega izvora (vesoljni praum) sorodne. Tudi vse slabe reči so neizbežen in potreben vesoljstva. Človek je majhen, neznamenit delček te celote. Vesoljna narava je ustvarila razumna bitja druga za drugo. Kdor deluje zoper drugo razumno bitje, deluje proti naravi sami in posledično tudi sebi dela škodo. Vesoljna narava je dalje tudi resnica – kdor laže je brezbožen in se bojuje tudi proti samemu sebi. Vse kar ima neke skupne lastnosti teži proti istovrstnemu. Že brezumne živali se stekajo v črede, ljudje (razumna bitja) pa si ustvarjajo države in druge ustanove. Jasno je, da je človek družbeno bitje in se kot samotar ne more dobro počutiti. Po svoji duši smo si vsi ljudje v sorodu in iščemo medsebojno bližino. Vsi ljudje smo si med sabo enaki.

Stvari lahko delimo v 4 skupine: tiste, ki jih skupaj drži le zveznost (kamnine); tiste, skoti katere teče naravna sila (rastline); bitja s plemenitejšo snovjo – duša (živali); ter bitja z razumno dušo (človek). Vsa druga bitja so zaradi razumnih na svetu, razumna pa zaradi samih sebe. Vse se spreminja, tako svet, kot tudi ti razpadaš. Snov se lahko zaradi določene vzročne sile spremeni v povsem drugačno snov (seme se spremeni v otroka, hrana se v prebavilih pretvori v kri, ...).

- **življenje** □ Človeško življenje naj bi bilo skromno, preprosto in v skladu z naravo in bogovi. Bogovi so vsemogočni in nikomur ne delajo slabo, če le on dela dobro. Če človek dela v skladu z naravo, tudi sebi ne mora škodovati, saj je tudi sam del te narave. Vsak posameznik mora opravljati dolžnosti, ki mu pripadajo, saj je to del njegove narave. Pri svojem delovanju in prepričanju moraš biti odločen in neomajen. Če te pa kdo prepriča, da se motiš, naj te ne bo sram priznati svoje napake, ker naj te v življenju vodi želja po resnici.

- **smrt** □ Smrt ni nič slabega, saj je le ena izmed faz življenja. Rojstvo je enaka skrivnost narave kot rojstvo – eno je spojitev, drugo je razkranje prvin, ki sestavljajo vsako živo bitje. Dolžino človekovega življenja določa narava, v starosti njegova lastna, prej pa vesoljna (nesreče). Ni važno koliko časa živiš, ampak kako živiš. Prejšnjega in prihodnjega trenutka ne moreš izgubiti, tako je vseeno kdaj umreš, saj vsi izgubimo enako. Redki so ljudje, katerih spomin se ohrani še dolgo po smrti. Kdo se te bo sploh po smrti spominjal? In ko bodo še ti pomrli? Nikjer sicer izrecno ne piše, vendar pa dobimo pri branju večkrat občutek, da je samomor rešitev iz tega sveta, ki človeka ne razume.

- **duša** □ Človekova duša je le delček en same vesolje duše, ki je prazvor vseh duš. Duša ni nesmrtna – po smrti se nekaj časa biva v zraku, potem se pa razpusti v vesoljno prasnino in naredi prostor drugim dušam (tako kot telesa). Zunanje stvari ne morejo vplivati na dušo. Duša se giblje sama pa sebi. Človeška duša mora v vsakem trenutku doseči svoj smoter (ne glede na trajanje življenja) – da lahko reče, da je storila svoje.

- **razum** □ Razum je sila, ki sama sebi zadošča in izhaja iz lastnega počela. Razum je prvi pri odločanju človeka in ne čuti, ne nagoni ne morejo vplivati nanj. Razumna bitja imajo to zmožnost, da ovire, ki se jim postavijo po poti spremenijo sebi v prid.

- **filozofija** □ Filozofija bi morala voditi človeka skozi življenje. Ta je zmožna človeka odvrčati od naslad, brezboštva in bolečine. Pri filozofiji se spleča vztrajati, tudi ne prinaša bogastva. Marka Avrelij se je svoje filozofije držal celo življenje.

KOMENTAR

Cesar Mark Avrelij je bil velik filozof stoiške filozofije. Prepričan je v dobro ljudi in njihovo povezanost med seboj. Mark je sam živel po svoji filozofiji, kar daje njemu kot filozofu še posebno težo. Do njega čutimo posebno spoštovanje, saj je tudi kaj naredil, ni le obljubljal. Bil je vzor modrega vladarja in je neke vrste posebljal Platonove predstave o vladarjih kot filozofih, ki bi delovali za dobro države, ki jih je zapisal v svojem delu Država.

Njegova filozofija je še danes zelo aktualna. V dobi informacijskih tehnologij teče življenje še hitreje in ljudje nimamo časa za ukvarjanje s seboj. Vse prehitro se vdajamo vsakodnevnim skušnjavam in podlegamo vsem oviram, ki se nam postavijo čez našo pot. Pozabljamo, da je človek družbeno bitje ter smo odvisni drug od drugega. Danes, ko je družba tako kapitalistično usmerjena človek izgublja stik z duhovnim vrednotami, kot so skromnost in sreča. Zaradi tega hitrega življenja je smrt postala tabu in ljudje se je bojijo. Na splošno se moderni človek boji vsega neznanega. Tu pa nas Mark Avrelij uči, da se ni česa bati. Le verjeti moramo vase in delati dobro drugim. Kar korist celotni skupnosti, nam ne more škodovati. Tako je vsakršna dobrodelna dejavnost v bistvu duhovna izpolnitev posameznika.

ZAKLJUČNI SKLEP

Glavna problematika s katero se Marka Avrelij ukvarja je življenje. Vse v naravi ima svoje mesto, tako tudi človek in njegovo bivanje. Edina človekova dolžnost je, da živi v skladu s svojo naravo, ker to je edina pot do sreče. To ne velja le za filozofe, kot je bil Mark sam, ampak za vse ljudi na tem majhnem delčku celotnega vesoljstva.